

Blaskovics László

S Z E M É S Z E T

A MAGYAR SZEMORVOSTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA.
MEGINDÍTOTTA 1864-BEN HIRSCHLER IGNÁC. FOLYTAT-
TÁK: SCHULEK VILMOS 1881—1904; GRÖSZ EMIL 1905—1935.

EGYETEMI TANÁROK, MAGÁNTANÁROK ÉS KÓRHÁZI FŐORVOSOK
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTIK:

DR. PELLÁTHY BÉLA
EGYETEMI MAGÁNTANÁR.
A MAGYAR SZEMORVOSTÁRSASÁG TITKÁRA

DR. GRÖSZ ISTVÁN
SZÉMKLINIKAI TANÁRSEGÉD
A MAGYAR SZEMORVOSTÁRSASÁG JEGYZŐJE

MEGJELENIK ÉVENTE KÉTSZER, ELŐFIZETÉSI DÍJ ÉVFOLYAMONKÉNT 5.— P.
EGY SZÁM ÁRA 3,— P. A MAGYAR SZEMORVOSTÁRSASÁG TAGJAI TAG-
ILLETMÉNYKÉNT KAPJÁK.

BLASKOVICS LÁSZLÓ
1869—1938.

Szeptember végén halt meg s mikor most decemberben írom e sorokat, még mindig úgy érzem, mintha élne. Ahányszor a munka forgatagában véletlenül adódó alkalmakkor rá gondolok, mindig látom valamilyen élő, tevékeny formában, előadva, társalogva, beteg mellett. S ilyenkor sosem mondom rá, hogy csalódom, hiszen már nem él. Miért van ez?

Oh, ez az érzés nem ismeretlen senki előtt, aki olyasvalakit vesztett el, akit nagyon szeretett. Szülők, gyermekek, testvérek, jóbarátok ismerik, fájdalmasan ismerik ezt az érzést. És ismerhetik nagyon szeretett mesternél a tanítványok is. De mért érzem én és velem együtt bizonyosan sokan, akik nem voltunk mások, csak távoli tanítványai és hűséges tisztelői? Mi gerjeszthette mibennünk ezt az érzést? Azt hiszem, ha szóval kell meghatároznom ezt a sok mindenkiből összetevődött okot, helyes szót használlok, ha azt mondom: Blaskovics László emberségessége.

„Emberséges ember”, mondja a magyar paraszt a szemében nagyon nagy emberről. Arról, aki nagy, hatalmas, lehetne büszke,

mint annyian mások, lehetne gögös, dölyfös, szegényeket lenéző, megvető, kihasználó, eltipró – de mégsem az. Nem azért, mert nem meri megtenni, nem is azért, mert nem akarja tenni, hanem azért, mert nem is tudja megtenni, talán ha akarná se tudná megtenni, mert „emberséges ember.”

Blaskovics László hatalmas ember volt tudományánál fogva. Ezt önmagának is tudnia kellett a segítségkérő szenvedőktől és tudását önként elismerő tudóstársaitól. Örömet is szerzett neki ez a hatalom, amit visszafordított másik nevére, a tudományra, de csak azért, mert jóra, szépre használhatta: betegek gyógyítására, tudásra vágyó tanítványok tanítására. A hatalmas ember, a „nagy ember” ismertetőjeleivel járt közöttünk, de megnyilatkozásaiban még több volt: emberséges ember. Innen van az, hogy nemcsak csodáltuk, de szerettük is és nem tudjuk elfelejteni.

Hiszen tudom, hogy eljön majd az idő, mikor megértjük, hogy milyen messze ment. De ma még úgy érezzük, mintha el se ment volna. Ez az Ő első szerény, de mégis felmérhetetlenül nagy jutalma élete munkájáért. A második, a nagy, már a történelemre tartozik.

— . —

A Magyar Szemorvostársaság 1904. évi életrehívói között Grósz Emil mellett ott találjuk Blaskovics Lászlót is, ki mindjárt az egyesület titkárává lesz 1905-ben, a végleges megalakuláskor. Ezt a tisztséget a legnagyobb ügybuzgalommal tölti be nyolc éven át. Mikor az első elnök, Grósz Emil, 1922-ben lemond a fáradhatatlan munkássága folytán immár biztos virágzású egyesület elnöki tisztéről, Blaskovics László lesz az elnök, kinek ekkori munkásságához fűződik az egyesület mai neve, a vezetőség új szervezete, általában az alapszabályok korszerű reformja. Három évi elnökség után 1925-ben mondott le Blaskovics, hogy helyét átadja a magyar szemészet great old man-jének, id. Imre Józsefnek, ki 1930-ig vezette Társaságunkat. Az 1934. évig következő négy év Liebermann Leó jeles elnökségének ideje, ami után a közbizalom újból Blaskovics Lászlót helyezte az elnöki székbe 1934-ben, harminc évvel az egyesület életrehívása után. A hosszú és becsülettel ellátott egyesületi munkásságba belefáradva, két év után az elnökségről — mindannyiunk őszinte sajnálatára — lemondott s utódjául e sorok szerény íróját ajánlotta.

Csak ismétlésekbe bocsátkoznám, ha Blaskovics László szemorvostársasági működését részletesebben méltatnám és annak rendén a dícséret, az elismerés, a hála szavait hallatnám. Elég any-

nyit mondanom, hogy Ő a Magyar Szemorvostársasággal szemben is bőkezű volt, áldozott idejéből, áldozott erejéből. tudásából, végül egészségéből is, hogy az intézmény virágozzon s a magyar szemorvosi tudomány elérhesse azt a magas színvonalat, melyen ma, világszerte elismerten, van. A magyar szemorvosoknak ez a nagy önkéntes egyesülése, mely annyiszor tapsolt elragadtatva az Élőnek, ma mélyen megrendülve, könnyes szemmel nyújtja a hála elkészett virágait a Halott felé.

Ditrói Gábor.

Szeptember 29-én

temettük el Blaskovics Lászlót a kerepesi uti temetőben. A súlyos nemzetközi bonyadalmak miatt éppen akkor a háború sötét felhőjének leszakadásától tartottunk, közvetlenül a temetés előtt szóialtak meg a légvédelmi riadót jelző szirénák Budapest felett, ennek ellenére eljött a temetésre mindenki, aki őt szerette, aki az ő nagy tudását, egyéniségét, áldott jó szívét becsülte. Eljöttek számosan a közélet és hadsereg nagyjai közül, eljöttek a hazai egyetemek képviselői, tanártársai, tanítványai, az egyetemek ifjúsága, külön az orvostanhallgatók, ott volt teljes számban intézetének minden tagja és nagyon sok, egészen egyszerű, bánatos arcú, csendesen könnyező ember, azoknak serege, akik az ő kezemunkáját áldják: volt betegek.

Raffay Sándor ev. püspök áldotta meg az anyaföldbe megtérőt. Magas szárnyalású gyászbeszédében, mint a világosság emberéről beszélt róla, aki sok embert emelt ki a homályosságból, sok-sok embernek adta vissza drága kincsét, látását, a világosságot. De a világosság embere volt más vonatkozásban is, mert mindig az igazságot, a tökéletest kereste, minden munkáját a tökéletesség felé törekvés és jóság jellemezte.

Az egyházi szertartás után Verebély Tibor egyetemi nyilv. r. tanár, a budapesti kir. magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Rector Magnificus lépett a koporsóhoz s a következő szavakkal búcsúztatta el:

„A Pázmány Péter Tudományegyetem Tanácsa és Orvostársi Tanártestülete, valamint az Igazságügyi Orvosi Tanács nevében búcsúszom Tőled utolsó utad előtt, kedves Barátunk, Blaskovics László. Bár mi orvostársaid hónapok óta aggódva láttuk arcodon a közelgő halál fuvalatát, mégis váratlanul ért mindnyájunkat sej-

tésünk ily rohamos beteljesedése. Megrendülve kell a Mindenható kifürkészhetetlen akarátában megnyugodnunk, ha talán magunkban reméltük is, hogy jó kívánságaink, melyekkel — még egy éve sines — Balassa előadásod alkalmával üdvözöltünk, ott fenn a nagy ítélő Bíró előtt meghallgatásra találnak.

Az érmet akkor azzal a kijelentéssel adtuk át Neked, hogy az ugyan hivatalosan a tudósnak, a nagy orvosnak és a finomkezű műtőművésznek szól, de mi azt elsősorban az embernek szántuk, akit Benned szerettünk és nagyrabecsültünk.

Ma sem mondhatok mást búcsúzóul Neked.

Nagy veszteség a Te halálod a magyar szemészeti tudománynak s ezzel az Egyetemnek, melynek a hazai határokon messze túlfénylő díszje voltál. Nagy vesztesége az egész orvostudománynak, hiszen Te benned tudta beigazolni azt a mindig hangoztatott, de csak ritkán megvalósuló törvényét, hogy pályánkon a tudásnak és művészi ihletnek ki kell egészíteni magát abban, aki szakmája előbbre viteléért dolgozik. Sokat veszítenek Benned a szerencsétlenek, akiknek szemét, a természet e legcsodálatosabb műremekét, minden emberi tudásnak, kultúrának, minden egyéni boldogságnak ezt a gyűjtőlencsét fenyegeti veszély.

Nagy értéket rabolt el Veled a halál a magyar orvosi közélettől. Kartársi vonatkozásaid nemessége, erkölcsi felfogásod tisztasága, világszemléleted bölcsessége és az igazságnak meg nem alkuvó tisztelete a nagy magyar orvosok sorába iktatta nevedet már életedben.

Ezt mind átérezzük mi ma itt, ravatalod körül is. Könnyeink mégis az igaz emberért hullanak sírodra, amelyet elköltözött porhüvelyed fölé kell ma hantolnunk.

Lelked finomsága és kisugárzó emberszeretete, szíved izzó magyarsága és baráti hűsége rabul ejtett mindenkit, akit sorsa Veled valaha összhozott. Egyéniségednek, lelkednek-szívednek rabjai maradtunk, ha tested itt is hagy bennünket s emlékezésünk jeléül ápolni fogjuk hantodon a virágokat, amelyeket ma a könnyeinkkel áztatva ültetünk.

Induljon az elmúlás útjára békével belőled az, ami anyag volt; ezt itt tartani nem adatott meg emberi akarásnak. Ne vedd zokon, hogy könnyeink is el fognak szikkadni, hogy a fekete zászlók, melyek ma orvosi intézményeink ormán gyászunkat hirdetik, le fognak kerülni, mert az idő örök forgása az anyaggal szemben kegyetlen. De vidd magaddal a tudatot, hogy az, amit Beléd a Teremtő léleknek, eszmének oltott, itt fog maradni között-

tünk, mert ezt munkásságod kincseiben átadtad nekünk és az egész emberiségnek. A szellemi alkotásokon pedig megtörlik az Idő hatalma, mert azokat beolvasztja az emberi kultúra időtlen folyása.

Felejtethetetlen kedves Barátunk, a jó Isten kegyelme legyen veled."

Ezután *Ditrői Gábor* egyetemi nyilv. r. tanár, a Magyar Szemorvostársaság elnöke szólt:

„A magyar királyi Ferenc József Tudományegyetem Rektora, Tanácsa és Orvosi Kara képviselésében, valamint a Magyar Szemorvostársaság nevében jöttem búcsút venni a magyar tudományos élet nagy halottjától. A volt kolozsvári, jelenleg szegedi egyetem mindég csodálattal figyelte, elismeréssel jutalmazta Blaskovics László géniuszát s a fájdalmas búcsúzás e percében megköszöni neki azt, amit az egyetemi tanár, mint tudós kutató, mint hivatott tanító és mint nagyszívű ember a tudománynak, tanítványainak és embertársainak adott.

A Magyar Szemorvostársaság pedig az édes testvér gyászával, fájdalmával áll a koporsó mellett. Siratja egykori elnökét, a kivételesen nagy embert, akiben csodálta az elhivatottság minden jelével pompázó *mestert* és szerette a tisztaszívű, testvérlelkű kartársat, akinek legnagyobb öröme az volt, ha szemésztársait taníthatta, ha bőkezűen hullathatta tudása ragyogó kincseit, önzetlenül, féltékenykedés nélkül, kedves, úri magyar módon. Körülötte és általa valóban nagy családdá vált a Magyar Szemorvostársaság s most, amikor a szent végső úton egy pillanatra megállítani merjük, azért tehetjük, mert haló porában is áldani akarjuk és áldani fogjuk mindig.

Blaskovics László, szeretett kartársunk, barátunk, nyugodjál békességben! Isten Veled!"

Kreiker Aladár egyetemi nyilv. r. tanár a debreceni egyetem és volt tanítványai nevében beszélt:

Blaskovics László egyedül álló, magányos férfiúként élte le éltét, de azért mégis volt családja: tanítványai, akiket éppúgy szeretett, mintha véréből fakadt vér lettek volna, akiknek a nevében búcsúzom most tőle, az atyai mestertől.

Tudjuk mindnyájan, Ő a *szemoperálások nagymestere* volt. Szemorvos számára nem volt felemelőbb, eszményibb látvány, mint Blaskovicsot operálás közben megfigyelni.

A *tanításnak is nagymestere* volt. A tanítás Nagymesteréhez elzarándokoltak a tanulni vágyók. Tanított élőszóval és tanított írásban, tanított magyar nyelven és tanított a nagy világnyelve-

ken, mert ez volt éltető eleme, tanítani az egész emberiség javáért, a szenvedés csökkentéséért, a világosság, a tudás terjesztéséért.

Magam is azok közé tartozom, aki boldogulásomat neki, mesteremnek köszönhetem. Az ő soha el nem lankadó támogató keze vezetett pályámon, felfelé, arra a helyre, amelyet számomra kijelölt. Neki köszönhetem, hogy most e percben nemcsak mint tanítvány, hanem mint egy nagy tudományos intézménynek, a debreceni Tisza István Tudományegyetemnek képviselője is megjelenhetek, annak az egyetemnek, amelynek Blaskovics László három esztendőn át, mint professor, tagja volt.

S így most már, mint az ő tudományának szerény, de mégis önálló művelője, a debreceni Tisza István Tud. Egyetem búcsúja képen megemlékezhetem Blaskovicsról a nagy emberről, hazája kiváló fiáról.

Mert Blaskovics László a szemoperálásnak is, tanításnak is mestere volt, de nem ez az, ami őt naggyá teszi. Nem is kiváltságos emberi vonásai, amelyek őt megkülönböztető módon kiemelték embertársai közül. Ezek nemes, magasztos egyéni vonások, de ezeknek emléke az emberöltők folyamán, a tanítványok tanítványainak elmúlásával el fog enyészni.

Örökké naggyá őt lángesze tette, alkotó elméje. A műtőasztalnál felgyult csodálatos teremő fantáziája. Nem sejtett új utakat látott meg, új módszereket dolgozott ki, új megoldási lehetőségeket talált. S mindezt olyan bőséggel, aminek a szemorvostudomány multjában párja nincs.

Blaskovics László egyéniségét végtelen tartózkodás és szerénység jellemezte. Nem óhajtott babért, nem kívánt hírt és dicsőséget, s ha ezek kopogtak ajtaján, szinte ridegen utasította el.

De most már nem teheti többé! A véges emberi lét helyébe az idő végtelensége lépett és most már megmondhatjuk, amit életében soha nem volt szabad mondanunk, hogy neve ott fog tündökölni a szemészet világnagyságai között. *Celsus, Daviel, Graefe, Gonin*, nagy nevek, mindegyik korszakot jelentett a szemészeti operálások történetében. Hozájuk csatlakozik most egy hajszállal sem kisebb magyar ember neve: *Blaskovics László*.

A családi sírboltnál a gyászének és imádság után *Horváth Béla* egyetemi c. rk. tanár a megboldogult klinikájának tagjai nevében búcsúzott:

„Blaskovics László, szeretett professorunk, klinikád orvosai és alkalmazottai állunk itt, hogy fájdalomtól megtört szívvel utoljára búcsúzzunk Tőled.

Mi, akik körülötted voltunk, nemcsak a nagy tudóst, a nagy-szerű tanítómestert, az orvosi kar közszeretben álló tagját gyászoljuk és siratjuk benned, hanem a melegsívű, jóságos embert s atyai jóbarátunkat is. Mert mi, hosszú együttműködésünk alatt, nem a szigorú főnököt és professort ismertük meg benned, hanem a mindent megértő és megbocsátó jóság emberi megtestesülését, aki résztvettél bajainkban, segítettél rajtunk, aki örültél, ha bármelyikünk kérését teljesíthetted és akinek fájt, ha bárki kérését vissza kellett utasítanod. Amellett mily csodálatos megértést tanúsítottál emberi gyöngeségeink iránt. Mindezt a sok reánk háruló szeretetet és melegséget sajnos neked már mással viszonzni nem tudjuk, mint azzal a szívünk mélyéből jövő fogadalommal, hogy sohasem fogunk Téged elfelejteni.

Blaskovics László, szeretett professorunk, az Isten veled. Áldott légy még haló porodban is.”

Az orvostanhallgató ifjúság utolsó köszönetét *Pregun János* és *Lévay Károly* szigorló orvosok hozták.

Pregun János: „Szeretett Professor Urunk!

Az Orvostanhallgatók Segítő Egyesülete és a medikus ifjúság nevében búcsúzó, akik utoljára hallgattuk szeretett Tanár Urunkat. Nem régen még a Professzor Urtól tanultuk óvni, gyógyítani az ember féltett kincsét, a szemét. Egyéniségét, szívét beleadta előadásai, nemcsak tanított, nevelt is. Példát adott Professzor Ur küzdeni, dolgozni az emberekért, rajongva szeretett orvostudományunkért az utolsó leheletig.

Hányszor fordultunk ügyes-bajos dolgainkban Professzor Urhoz, ajtaja mindig tárva volt előttünk. Könnyű volt dolgoznunk, mert útmutatást adott, irányt mutatott életünknek. Bátorságot adott és megacélozta erőnket a tudat, hogy mellettünk áll szívével, lelkével.

Lehanyatlott a kéz, utolsót dobbant a jóságos szív, melyet elrejteni nem lehetett, bárhogy akarta szerénysége. Napsugaras egyénisége fájó veszteség nekünk, de a Professzor nyújtotta példát elfelejteni soha nem tudhatjuk. A test elporladhat, szelleme ittmarad közöttünk. Bölcsessége, átadott szellemi öröksége tovább él, tovább folytatására készek vagyunk.

Az orvos ágya nincs rózsalevelekre vetve — mondotta Billroth. A meggyógyított emberek halála, az ifjúság szeretete legyen Professzor Urunknak rózsalevelekre vetett fekhelye.

Most mélységes fájdalommal búcsúznunk kell, de mi nem feledhetünk! Szeretett jó Professzorunk, Isten veled!”

Lévay Károly: Megilletődött szívvel állok meg e koporsó mellett. Egy tágabb értelemben vett családnak, az Orvostársi Egyesület vezérségének és „Betyár-Vezér” törzse összességének gyászát és mélységes fájdalmát hoztam el. Búcsút kell vennem és utolsó „Isten Hozzád”-ot kell mondanom a Méltóságos Professornak, tisztelt Patronus Maior Urunknak, de ugyanekkor a szeretett Édesatyáknak is.

Gyors egymásutánban peregnek le előttem az emlékképek. Hallom, mint volt tanítványa, előadását a nagy és mélytudású Professornak az egyetemi katedrán, majd látom a lelkiismeretes gyógyító-orvost. S most egyszerre előttem áll mint ember, a maga nemes lelkének végtelen gazdagságával. Blaskovics László dr. nem volt a sok szó embere, nála mindig a tettek beszéltek. Mindig tördött velünk. Ha kellett dorgált, ha kellett segített, gyámolított. Életének gazdag tapasztalatával mindig ott volt közöttünk. Az orvostársadalom problémáinak megvitatásakor, magyar fajunk- és nemzeti problémáinkon való töprengéseinkkor atyai szeretetével, jóságos lelkéből fakadó szavaival oktatott, buzdított és bátorított, ha esüggedni kezdtünk. Féltett és óva intett, ha már-már elragadt bennünket a fiatalos hev és tűz.

Ezért fáj nekünk ez a találkozás, ezért ül fekete gyász és néma bánat az arcunkra, mert szegényebbek lettünk, mert ismét árvákbak vagyunk. Blaskovics László dr. Téged eltemetünk, de soha nem feledünk. Nemes lelkeddel beköltöztél a mi Nagyjaink sorába: Balassa János, Hoor Károly, Kuzmik Pál, Bársony János, Borszék Károly, Kéthly László báró, Farkas Géza, Szabó József és Blaskovics László emléketek kitörülhetetlenül él az évenként fel-felsorakozó ifjú magyar orvosok szívében. Bátorítást válságos időkben Tőletek nyerünk. Szokszor felkeresünk még Téged is Blaskovics László dr.

Elválásunk a földön, záloga boldog találkozásunknak az Örökkévalóságban. Hervadó virágkoszorunkat elhoztuk sírodra, mint végtelen fájdalmunk és szomorúságunk külső symbolumát, de a hervadhatatlan virágcsokor, a Te emléked megmarad szívünkben, mert hisz Te szerettél bennünket, Tégedet mi szerettünk, s ha meg-náltál is, Lelked által tovább élsz közöttünk.

Búcsúzó. Isten Vele Professorunk, szeretettel tisztelt Patronus Maior Urunk. Csendes legyen pihenésed.

— . —

Koszorúból, virágokból emelt halmot megnyugvó teste fölé a szeretet és megbecsülés megnyilvánulása. Megtért abba a földbe,

amelyet oly forrón szeretett, amelyért oly sokat aggódott. Már csak megdicsőült lelke örülhetett a testi elmúlását rövidesen követő nagy magyar-örömnél. Teste az anyaföldé, de tündöklő szellemének fénye bevilágít mindenüvé, a világ minden részébe, ahol munka-eredményeinek hasznosítására szükség van. Áldani fogja őt tovább is a betegek sokasága, nekünk — szellemi örököseinek — pedig mindig mintaképünk marad.

Pelláthy Béla.

Blaskovics László életrajza

1869—1938.

Mai napság a ritkaságok közé tartozik, hogy orvosi iskola a régi nemes jelentőségében kialakuljon. Úgy, ahogy pld. valamikor *Graefe* körül összegyűltek fiatalok és öregek, hogy a mester közvetlen látásából és hallásából sajátítsák el tudományuk titkait. Az oka ennek valószínűleg a technika sokat emlegetett haladása. A diagnózis finomságát a laboratóriumi módszer érzékenysége pótolja; a megfigyelés alaposságát a vizsgáló eszköz gépies feljegyzőképesége; a mesterien összeállított gyógyszereket nap-nap után készen zúdítja ránk a vegyipar versenye; bőséges irodalom, kézikönyvek a bonyolult eset megfejtésénél is mesteri tanácsal szolgálnak; röviden, csak szorgalom és jóakarát kell hozzá s mindenki a maga erejéből mesterévé lehet tudományának — kivéve egyet: a *műtétant*.

Az operálást elsajátítani még mindig csak mestertől lehet és pedig olyan mestertől, aki nemcsak művésziessen kezeli a kést, hanem tudását a tanítás isteni tehetségével át is tudja adni tanítványainak. Ennek legklasszikusabb eseteit talán a középkori olasz festő-iskolák híres mesterei szolgáltatják: olyan tökéletesen adták át tudásukat tanítványaiknak, hogy az utókor egy-egy festményről nem is tudja eldönteni, vajjon a mestertől, avagy valamelyik tanítványtól származik-e.

S mint a nagy olasz festők körül, úgy a műtétan ilyen kiváló mestere körül is felvirágozik művészete. Így jöhet létre még napjainkban is személyhez kötött orvosi iskola, amely a mester nyomán új utakon jár, új gondolatvilágot teremt, tudományának jelentős fejezeteit megreformálja.

Blaskovics László ilyen iskolát alapító nagy mester volt a szó legszorosabb értelmében, azaz nemcsak azért, mert műteti módszereket alkotott és azokat tanította, hanem mert reányomta egyé-

niségének, gondolkodásának bélyegét a köréje gyült tanítványokra, akik olyan lelki közösségnek lettek tagjai, amelynek eszmei középpontja mindig a mester, Blaskovics volt és maradt.

Blaskovics László 1869. szeptember 19-én született Rózsahegyen. Atyja Blaskovics Fridolin mérnök, államvasúti igazgató volt, anyja Nákó Mária. A szülőknek 3 gyermekük volt, 1 fiú és 2 leány. Gyermekkorát Rózsahegyen, majd 10 éves korától Budapesten töltötte el, ahonnan soha többé el sem szakadt. Szülei családi életét a puritán egyszerűség és bensőségesség jellemezte. Úgy az apa, mint az anya mély nyomot hagyott a gyermek lelkén. Blaskovics gyakran emlegette meghittebb tanítványai előtt szüleit, azok békés családi életét, a tőlük elsajátított életelveket.

Középiskoláit Budapesten végezte. Érettségét 1887-ben tett és még ugyanebben az évben a budapesti egyetem orvostudományi karának vált hallgatójává. Orvosdoktorrá 1893-ban avatták. Már orvostanhallgató korában feltűnt a szemészeti műtéttani gyakorlatokon kezűgyessége. Grósz Emő, Schulek akkori asszisztense ezért felszólította őt, hogy lépjen be a szemklinikára. Blaskovics engedett a hívásnak. Ez kétségtelenül igen szerencsés elhatározás volt, mert így épen arra az orvosi pályára került, amely egyéniségének, hajlamainak, jellemének, képességeinek leginkább megfelelt.

Schulek professzor a szerény, jómodorú fiatal orvost hamarosan megszerette és a következő évben tanársegédjévé léptette elő.

A munkának csendes évei következtek. Már az első időben az apróbb klinikai közlések egész sora jelent meg tollából, rendszerint bemutatások és előadások a Szemorvostársaságban. (L. Blaskovics tudományos munkásságát; az 1893—1905 közé eső időszak.)

Már ezekből az első dolgozataiból kitűnik, hogy Blaskovics érdeklődését egészen a gyakorlati, klinikai kérdések kötik le. Egyelőre műtéttani közleményt nem találunk, ami érthető, hiszen ahhoz, hogy valaki önálló véleményt alkothasson műtéttani kérdésekben, még olyan nagy forgalmú intézetben is, mint a budapesti szemkliniká, több év tapasztalata szükséges.

Első műtéttani közlése 1898-ból származik s ez máris elárulja a jövőre nagy mestert és tanítót. Ez „*Szemészeti Műtéttan*”-a, amely az anyag áttekinthető elrendezésében, rövid, szabatos és világos előadási módjában s nem utolsó sorban művészi ábrázolásában sok szempontból újszerűt hozott. Hamarosan meg is kedvelték hallgatók és orvosok e pompás kis könyvet. Az idők folyamán három kiadást ért meg. Minden kiadása újabb teljes átdol-

gozást jelentett s minden kiadás mindinkább jellemzően emelte ki a munka kiválóságait.

Ettől az időponttól (1898) kezdve közleményeinek túlnyomó része műtéttani kérdésekkel foglalkozik.

Érdemes megemlíteni, hogy nevét 1901-ig atyja neve után összes munkái alá mint *Blaskovics Fridolin* írta, 1902-ben *Blaskovics F. László*, azontúl csak *Blaskovics László*.

A budapesti egyetem 1905-ben magántanárrá habilitálta „szemészeti műtéttan” tárgyköréből. Magántanári próbaelőadása „*A blepharoplastikáról*” már egész sorát tartalmazza az új gondolatoknak: a *Dieffenbach-Arlt*- és a *Knapp*-féle plasztika módosításait, trapézplasztikáját, kétesapásos kanthoplasztikáját, a sebszél-rövidítés módszerét, stb.-t.

Már egy évvel előbb, tehát 1904-ben, Schulek Vilmos visszavonulásával megvált a klinikától. A trachoma-ügyek miniszteri megbízottja s egyúttal a Szt. István-kórház trachoma osztályának rendelő-orvosa lett. A főváros azonban ezt a trachoma-osztályt nem ohajtotta fenntartani, ekkép az állam kényszerült a trachoma elleni hathatósabb védekezés céljából Budapesten nagyobb intézményt létesíteni. Így keletkezett 1907-ben az Illés-utcai (jelenleg Romanelli-utcai) budapesti állami szemkórház, eleinte 83 ágygal. Később a nagy forgalom következtében egy Kálvária-téri újabb épület bekapcsolásával az ágyak száma 105-ig emelkedett.

A kórház élére Blaskovics László került s itt maradt 1928-ig, egyetemi tanári meghívásáig. Közben, 1912-ben megkapta a rendkívüli egyetemi tanári, 1921-ben pedig az egészségügyi főtanácsosi címet.

A világháború alatt nemcsak a szemkórházban dolgozott, amely természetesen szintén elsősorban harcéri sérültek ápolására rendezkedett be, hanem a főváros több katonai egészségügyi intézményében, mint szemorvos. A háború alatti munkássága elismeréséért 1915-ben a Vörös Kereszt II. osztályának díszjelvényével, 1917-ben pedig a hadiékítményes Ferenc József-Rend lovagkeresztjével tüntették ki.

Egyetemi tanszék elfoglalására a vidéken létesült új egyetemeken már lett volna alkalma, de Budapesttől az 50 év körül járó férfit nem tudott és nem akart megválni. Lelki egyensúlyát és a jövőbe vetett bizalmát különben is erősen megtépázta a trianoni békekötés, a bolsevizmus és az ország példátlan megcsönkítése. Barátai szorgos unszolására csupán annyira tudta magát elhatározni, hogy a debreceni egyetem szemészeti tanszékét 1922-től

1924-ig helyettesi minőségben ellátta, de ezt is olymódon, hogy a szemkórház igazgatását is megtartotta és Debrecenbe csak időnként látogatott el.

Egyetemi tanszékre 1928-ban került, amikor is a budapesti orvostudományi kar meghívta őt a *Hoór Károly* halálával megüresedett II. számú szemklinika élére. Mikor azután pénzügyi okból 1936-ban Grósz Emil nyugalomba vonulása után a két pesti tanszéket összevonták, a Mária-utcai szemklinikára került, ahol is élete végéig működött.

Blaskovics László egészségi állapota 1919 óta nem volt kifogástalan, ha tulajdonképeni organikus betegségben nem is szenvedett. Kisebb-nagyobb megszakításokkal munkaképességét egészen élete utolsó szakáig megtartotta. Ez év (1938) szept. 20-án még nagyszámú műtétet végzett. Közben kimelegedett és nyitott ablaknál hűtötte magát. Lehet, hogy ez volt kiváltó oka utolsó betegségének. Pár nap múlva lázas beteg lett, ágynak esett. Szeptember 25-én fokozódó szívgyengeség lépett fel és szeptember 26-án hajnali 5 órakor alig pár órás agonia után jobblétre szenderült.

Temetéséről és az ott elhangzott gyászbeszédekről e számunk más helyén emlékezünk meg.

Az állami szemkórház és a klinika nagy beteganyaga bőséges alkalmat szolgáltatott Blaskovicsnak rendkívüli orvosi, műtői, tanítói és alkotó-képességének kifejtésére. A Magyar Szemorvostársaságnak igen gyakori előadója és bemutatója volt, mert általában kedvelte a közlésnek szóbeli módját. Jelentősebb előadásai német vagy angol nyelven is megjelentek. Összes közleményeit egyelőre nem tudtam hiánytalanul összeállítani. Főleg azok hiányoznak, amelyek csupán a szemorvostársaság vagy Orvosegyesület jegyzőkönyveiben szerepelnek, de valószínűleg nem teljes az önálló cikkek sora sem.

Úgy neki, mint tanítványainak legfőbb óhaja volt a Blaskovics-iskola tanításait valamely világnyelven szemészeti műtéttanban összefoglalva látni. És Blaskovicsnak úgyszólván az utolsó percben megadta a sors még az örömet, hogy ezt megérhette. Ez év taaszán (1938) megjelent F. Enke kiadásában az „*Eingriffe am Auge*”, amelyet e sorok szerzőjével együtt — aki Blaskovicsnak tanítványa, később hosszú esztendőken át legszorosabb munkatársa volt. — írt meg. E könyv egyszerű átlapozásával fogalmat lehet alkotni arról, hogy mit köszönhet a szemészeti műtéttan Blaskovicsnak és hogy mit jelent az a megjelölés, hogy

„Blaskovics-iskola”, mert nemcsak arról a számos eljárásról van szó, amelyet joggal nevez az egész világ Blaskovicsról, hanem a munka szelleme, Blaskovics felfogása és véleménye az egyes eljárásokról, az indikációkról, a kezelési módokról, a műtétek hatásmódjáról; ezenkívül az anyag beosztásáról, a leírás módjáról, az illusztrálásról stb. Tekintélyes része ezen tanoknak ebben a könyvben lát először napvilágot, mert Blaskovics a „peripathetikus” típusú tanítók közé tartozott, aki legszívesebben csevegve, séta közben, vagy fehérasztal mellett „füstölve” fejtette ki álláspontját, néha alapvető dolgokról. S erre bő lehetőség volt, mert mint agglegény, magánéletét is tanítványai között töltötte. Különösen kedvező volt ebből a szempontból az 1918-tól 1925-ig terjedő időszak, amikor a lakásinség arra kényszerítette, hogy az állami szemkórház egyik orvosi lakását foglalja el és orvosaival étkezzon. Azt hiszem, ez az időszak valamennyi akkori „másod orvosának” felejtethetlen marad.

Az együttesen eltöltött időben sok minden szóba került, de elsősorban és leggyakrabban a szemészet minden problémája, diagnosztika, therapia és műtétek és megint műtétek. Előfordult, hogy néha valamely nem-orvos hölgy is az asztalnál ült, amikor is kimondatott, hogy most pedig szakkérdést nem szabad fejtegetni. De alig indult meg a beszélgetés, máris valamely operatív kérdés körül forgott. És ez újra meg újra bekövetkezett, míg a vendégnek végre bele kellett nyugodni, hogy az állami szemkórház orvosi kara csak a saját szakmájáról tud beszélni és ezt a legnagyobb szenvedéllyel teszi. Sok minden, ami az „*Eingriffe am Auge*”-ban található, itt szűrődött le, vagy legalább is innen a fehérasztaltól indult el.

A szemészeti műtéttanon kívül volt még egy kedvenc témája: a látóélesség vizsgálata. Hosszas kísérleteinek és tanulmányainak eredményeként született meg az „*oxyoptria*”, a látóélességnek ez a matematikailag kifogástalanul definiált egysége és az ennek alapján szerkesztett táblái, a „*tabellae oxyoptricae*”.

Azt egyelőre nem sikerült elérni, hogy az oxyoptria nemzetközileg elfogadott egységévé legyen a látóélességnek, noha előnye ugyanaz, mint a dioptriáé a régi hüvelykekben kifejezett gyűjtőtávolság felett.

Blaskovics kétségtelenül nagymestere volt az operálásnak és tanításnak. Szemorvos számára alig lehetett felemelőbb, érdekesebb látványt elképzelni, mint őt műtetés közben megfigyelni. A nézőnek az volt az érzése, hogy számára az operálás játék, élvezet,

pihenés. Játszi könnyedséggel, végefogyhatatlan odaadással oldott meg minden legnehezebb feladatot. Türelmetlenségről szó sem lehetett, hisz ez ellentétben állt volna az operálással, mint élvezettel. Minél nehezebb volt a feladat, annál nagyobb örömmel készült rá, s minél több bonyodalom lépett fel, annál mélyebb lett a nyugalma. Mindenféle atipikus pótlások, lehetőleg kötőhártya-plasztikával súlyosbítva, reoperációk heges környezetben, rosszul sikerült hályogműtétek megjavítása stb. voltak kedvenc esetei. Néha előfordult, hogy a kötőhártya újra és mindig beszakadt, egyetlen fonál sem akart tartani, az egyesítésnek vagy fedésnek lehetősége lassanként tűnő félben volt, az asszistensek kimerültek, a nézők türelme elfogyott, mikor Blaskovics nyugodtan megszólalt:

„Most pedig következik a fonalak rendezése.”

S ekkor mintha minden a legnagyobb rendben lett volna, következett a fonalak kényelmes és megfontolt rendezése. Közben persze megszületett agyában az új terv. Kis próbálgatás, néhány újabb metszés, a karélyok átalakítása és hasonlók, s egyszerre csak kezdett minden összeilleni, minden szépen fedődött, a fonalak tartottak s végül a műtét simán és eredményesen befejeződött.

Akárhányszor nagy szemorvosi nézőközönség, ismert nagyságok előtt operált. Műtét közben mindig szívesen felelt a hozzá intézett kérdésekre. A műtét után s néha előtte a tervekről kis előadásokat tartott. Az előkészítőben tábla és kréta volt, mert szeretett rajzolni oktatni, aminthogy a műtéti tanításnak ez nélkülözhetetlen kelléke.

Ilyen műtői munka mellett aztán játszva ment a tanítás. Szemorvosi körökben köztudomású volt, hogy Blaskovicsnál nem lehetett meg nem tanulni operálni. Talán nem sértek titkot, ha elárulom, hogy szemészek más intézményekből elromlott operatív készségük helyreállítása miatt jöttek hozzá. S ez sikerült is.

Elve volt, hogy a kezdő szemorvos korán, lehetőleg azonnal operáláshoz jusson. Minden olyan vélemény, bírálat, vagy kijelentés, amely esetleg csökkenthette volna a kezdő önbizalmát, száműzve volt. Sőt kívánta, hogy az operáló igenis legyen meggyőződve teljes rátermettségéről. Nagyon meg volt elégedve, mikor a világháború alatt J. H. Grouthól, a most már hírneves amerikai szemésztől, aki akkor mint kezdő dolgozott nála, egyszer arra a kérdésére, hogy vállalkozik-e műtétre, tanítása alapján azt a választ kapta, hogy „igenis vállalkozom, mivelhogy sokkal jobban meg tudom csinálni, mint maga a professzor úr!”

Tanítási elve volt, hogy a professzornak, a főnöknek sohasem szabad jelen lenni fiatalabb asszistens operálásánál. A kezdőnek mindig öregebb asszistensek segédkeztek. Hogy ez mennyire fontos, arra szintén több példát tudnék felhozni. Kinosan ügyelt arra, hogy még csak a műtő másik sarkában se tartózkodjék, amíg „fiatal” operál. Idősebb, tapasztalt orvosainak azután ő maga is szívesen asszisztált, vagy odaállva a műtőasztalhoz, nézte őket és beszélgetett velük. Azt, hogy a műtét valakinek rosszul sikerült, soha nem vette zokon, illetve nem mutatta.

Természetesen a Blaskovics-iskola lényege nem az operálás technikájának tanításában rejlett. A lényeg maga az orvostudomány volt, annak minden tétele és eredménye egyéni megvilágításban. A műtéttanra vonatkozó tanításait összefoglalva megtalálhatjuk az *Eingriffe am Auge*-ban, a többire nézve most nagy általánosságban csak annyi jegyezhető meg, hogy álláspontját szabatoság, őszinteség és egyszerűség jellemezte.

Valóban nagyra azonban Blaskovicsot nem operáló és tanító készsége tette, hanem alkotó lángesze. Az csupán a tanítványoknak és a betegeknek volt szerencsés körülmény, hogy a teremtő tudós egyúttal kiváló orvos és jó professzor is volt. Az orvostudományban lépten-nyomon akadunk olyan esetekre, hogy valaki hosszú élete folyamán rábukkan egy igazságra, tesz egy felfedezést. Hogy azonban erre valaki — mint például *Edison* — rendszeresen, lelki berendezésének feltaláló jellegénél fogva legyen képes, az a legnagyobb ritkaság. Ilyen volt Blaskovics, feltaláló elme a szó szoros értelmében, aki a szemészeti műtéttan területén a legjáratosabb ösvényeken is meglátta a problémákat és megtalálta a megoldás módját. Ezért ahová nyult, mindenütt újat alkotott. A műtéttan több fejezetét megreformálta, de alkotó keze nyomát mindenütt, még a klasszikusnak látszó fejezetekben is megtaláljuk.

Ha a bőséget tesszük az összehasonlítás alapjává, akkor bizvást mondhatjuk, hogy hozzá hasonló termékeny elméje a szemészeti műtéttan történetének mincs. Azok, akiket a legnagyobbaként tisztelünk, *Daviel, Graefe, Gonin, Haab, Kuhnt, Wecker* stb. egészen maradandót legfeljebb 1—2 új műtéti módszert alkottak, igaz, hogy ezek mindegyike nagy jelentőséggel bírt az emberiségre is, tudományunk haladására is. Blaskovics elsősorban a szemhéj területén munkálkodott, így a dolog lényegéből adódott, hogy módszereinek döntő szükségessége nem volt annyira nyilvánvaló, mint pld. a hályogoperációé, vagy a Gonin-műtété. De aki az ő

ptosis-operációját, vagy tarsoplastikáját, vagy teljes szemhéjpótlását, vagy könnytömlőfistula-műtétét, vagy ektropiumoperációját végzi, hogy mást ne említsek, és látja az addig el sem gondolható tökéletes eredményt, az bizonyára hálával fog mindenkor Blaskovicsra gondolni.

A bulbus-műtétek mindazonáltal nemkülönben foglalkoztatták. Akik 1920—1922-ben mellette dolgoztak, bizonyára visszaemlékeznek azokra a leleményes kísérletekre, úgynevezett zonulotensorjával, lencsefogójával és egyéb általa szerkesztett műszerekkel, amelyek új, jobb hályogműtét megalkotását célozták. Közlés ezekről nem jelent meg, mert ha valami nem vált be teljesen a kipróbálás folyamán, azt Blaskovics egyszerűen a végleges feledés homályába süllyesztette.

Az igazi nagyság különben mindig annyira eredeti, hogy összehasonlításra nem is alkalmas. S így teljesen meddő volna azt a kérdést boncolgatni, vajjon Blaskovicsot a nagyok között mely sorszám illeti meg. Kétségtelen, hogy életében nem érkezett el arra a nemzetközi viszonylatban is rendkívüli magaslatra, amely munkája és alkotásai révén megillette volna. Ennek okai részben rajta kívül állók, részben és főleg azonban egyéniségében keresendők.

A rajta kívül álló okokkal nem óhajtok bővebben foglalkozni. Legfeljebb egyre mutatok rá röviden: kétszeresen nehéz egy isolált nyelvű kis nemzet kiváló fiának a nagy népek szellemi mérkőzésének porondján az elismerést kivívni. De ennél is nyomósabb ok, hogy ő maga, amennyire csak lehetett, kerülte a nagy nyilvánosságot. Igazán jól csak legbensőbb barátainak és legszűkebb tanítványainak körében érezte magát. Minden dicséret, minden magasztalás kellemetlenül érintette. Egy-egy ujságíró fogadása súlyos probléma volt számára. Ha csak tehette, visszautasította s ha a riporter mégis eléje került, ebben nem sok köszönet volt. Hideg udvariassága és szűkszavúsága miatt a sajtó embere rendszerint hamarosan csalódottan távozott. Az efféle látogatásoknak nem is lett sose az eredménye valamely szenzációs napihír Blaskovics esodálatos operációjáról, aminek pedig tényleges tárgyi alapja nem egyszer lehetett volna. Mi, tanítványai, irtózását minden ünnepeléstől annyira ismertük, hogy gondosan kerültünk minden ilyen irányú ténykedést, még névnapjáról, vagy születésnapjáról sem emlékeztünk meg, pedig milyen szívesen tettük volna!

Prioritási vitába sohasem bocsájtkozott, pedig ez is többször szükségesnek látszott volna. Mintha teljesen közömbös lett volna

számára, hogy ezt, vagy azt a módszert, vagy eljárást róla, vagy valaki másról neveznek el. Csak a „Zügelnahtra” emlékeztetek, amelyet az egész világ *Elschnigtól* származtat, noha *Elschnig* módszerét 1914-ben közölte (Kl. M. f. A. 52.). Viszont Blaskovics már 1912-ben (l. 28. sz. közlemény). Annak ellenére, hogy *Elschniggel* és a német szemorvos-világ más vezető egyéniségeivel is e sorok írója is közölte ezt a körülményt, *Elschnig* később sem említi közléseiben Blaskovicsot. Ugyanígy nem volt hajlandó Blaskovics a folyóiratokban és kongresszusokon sem küzdeni módszerei elterjedéséért, noha azok helyességéről és superioritásáról szilárdul meg volt győződve és indokait világosan és pontosan fel tudta tárni. Megelégedett a módszer egyszeri rövid és száraz közlésével, ismétlésekbe nem volt hajlandó bocsájtkozni.

Irodalmi munkásságát épúgy, mint előadásait is egyéniségének teljesen megfelelően szabatosság, egyszerűség és őszinteség, de épen ezek miatt bizonyos egyhanguság, sőt szárazság jellemzi. Tankönyv esetében ez rendkívül fontos is, de a külső gyors és nagy sikerhez a közlendők belső értékén kívül szükséges még valami egyéb is: az, amit röviden a közlés lendületének lehetne nevezni. Bizonyos írói, sőt költői fogalmazási készség. Nobeldíjas tudósok műveit olvasgatva tapasztalja az ember, hogy a kitüntetettek rendszerint a tollforgatásnak is mesterei. *Ramon y Cajal* „Tudományos Kutatásra Vezérlő Kalauza” például irodalmi remekmű, ami az első pillanatra szokatlannak tűnhetne fel histologusnál. Ezzel a készséggel Blaskovics nem rendelkezett, noha írásai és előadásai egyébként teljesen csiszolt, alapos, gondosan összeállított, remekül illusztrált munkák voltak.

A német nyelvet kitünően bírta, de azért csak élete utolsó éveiben tudta magát elszánni arra, hogy 1—2-szer külföldön is szerepeljen. S még akkor is komoly gátlás volt számára az a körülmény, hogy nem anyanyelvén beszél. A könnyedség, amellyel nemzetközi kongresszusok szereplői ezen az akadályon túl tudják tenni magukat, belőle teljesen hiányzott.

Magánéletében is ezek a sajátságok érvényesültek. Lehetőleg visszavonult. Nőtlen maradt, a családot számára élete végéig a tanítványok jelentették. Szenvedélyei nem voltak, ha szerette is a szépet és szerette a kényelmet. S mind a kettőhöz értett is. Művészetben, zenében meglepően biztos volt az ízlése és találó az ítélete. Érdekes és élvezetes volt vele külföldön utazgatni, mert mindig mindenütt megtalálta a legszebbet és legjobbat, természetesen sohasem ott, ahol a nagy tömegek keresik élvezeteiket. A nemes,

finom egyszerűség vonzotta, mint amilyen ő maga is volt. Ezért nem érezte jól magát nagyobb társaságban sem. Ilyenkor is, ha csak tehette, félrevonult valamely meghittebb barátjával, vagy tanítványával és vele beszélgetett. Ezeket a szűkkörű beszélgetéseket nagyon szerette s ezek mindig rendkívül tanulságosak voltak a kisszámú résztvevők számára. Ilyenkor szőnyegre került minden, ami a ma emberének életében szerepet játszik s ilyenkor mutatkozott meg Blaskovics egészen a maga nagy lelki nagyságában és meglátó-képességében. Ilyenkor — mint a műtőasztalnál — bontakozott ki fantáziája, különösen ha a beszéd fonala újra meg újra visszatért az egész életét betöltő gondolatkörre, a szemészeti műtéttanra.

Hogy ez mit jelentett számára, arra talán legjellemzőbb élete utolsó 24 órája. Tűnő öntudattal, lázálomban, szakadozott mondatokban egyik tanítványa nevével kapcsolatban operatív problémákkal foglalkozott és az utolsó szó, amely elhagyta ajkát, „tokos hályogműtét” volt.

Jellemét még sok oldalról meg lehetne világítani. De ez felesleges. Mi magyar szemorvosok valamennyien jól ismertük őt. Az a tiszta, egyenes férfiú volt, akiben hamis, vagy ártó gondolat soha meg sem születhetett. A mai világban azonban nem mindig ez az út vezet a gyors érvényesüléshez. S így Blaskovics azok közé a nagyok közé tartozik, akiknek teljes jelentősége csak haláluk után, később fog a maga egész jelentőségében kibontakozni.

Az már most is kétségtelen, hogy nevét örökre és sokszorosan beírta a szemészeti műtéttan történetébe.

Kreiker Aladár.

Blaskovics László irodalmi munkássága.

(Ideiglenes, nem teljes összeállítás)

1. Melanosarcoma chorioideae. O. H. 1894.
2. Az epibulbaris epitheliomáról két eset kapcsán. Szemészet, 1894.
4. Chorioiditis disseminata és papilloretinitis albuminurica. O. H. 1895.
5. A tropacocain értéke a szemorvosi gyakorlatban. O. H. 1896.
6. A szemteke egész tartalmának előesése intraocularis vérzés következtében. Szemészet, 1896.
7. A cornea daganatai. Szemészet, 1897.
8. A nyitott sebkezelés szemoperálások után. Szemészet, 1899.
9. A fiatalkori hályog operálása. Szemészet, 1901.
10. Új eszköz jodoformpornak a szem belsejébe vitelére. O. H. 1902.
11. A canthoplastica új módja. Szemészet, 1904.
12. Matracvarrat tarsektomia után. Szemészet, 1904.
13. A blepharoplasticáról. Szemészet, 1905.
14. A székesfővárosi Szt. István-kórház trachoma-osztályának működése. 1906.
15. A trachoma-ellenes kötőhártya- és tarsus-kimetszésekről. Szemészet, 1906.
16. A székesfővárosi Szt. István-kórház trachoma-osztályának 1906. évi működése. Szemészet, 1907.
17. A dacryocystitis chronica gyógyítása. Szemészet, 1907.
18. A budapesti m. kir. állami szemkórház. Szemészet, 1908.
19. A ptosis megszüntetése a szemhéj hátulsó rétegének megrövidítésével és a szemhéjemelő előrevarrásával. Szemészet, 1908.
20. A szemhéj szélének újjáalakításáról. Szemészet, 1909.
21. Über die operative Behandlung zystoider Narben. Szemészet, 1909.
22. Heilung eines eigenartigen Falles von Trichiasis durch Einpflanzung eines Knorpelstückes aus der Ohrmuschel. Szemészet, 1909.
23. Jelentés a Budapesti Állami Szemkórház 1908. évi működéséről. Szemészet, 1909.
24. Über Lidrandplastik. Kl. M. f. A. 48.
25. Néhány megjegyzés a csarnoköblítésről mult évben tartott előadásomra. Szemészet, 1911.

26. A Müller-féle inhártya kimetszésről tett tapasztalatok. Szemészet, 1911.
27. A trachoma gyógyítása. Orvoseképzés, 1911.
28. A szemgolyó rögzítésének új módja lefelé nézni nem tudó betegekben. Szemészet, 1912.
29. A pillaváz megfordítása, egy új módszer a forradásos szemhéjbefordulás megszüntetésére. Szemészet, 1912.
30. A kancsalság műtételéről. Szemészet, 1912.
31. A Kugel-féle műtétről. Szemészet, 1912.
32. Az alsó szemhéj forradásos kifordulásának műtételéről. Szemészet, 1913.
33. Über Operation des traumatischen Lidkoloboms. Archiv f. A. 81.
34. Über Totalplastik des unteren Lides. Z. f. A. 40.
35. Tarsoplastik durch Umwendung des verkrümmten Teiles des Lidknorpels. Kl. M. f. A. 61.
36. Szarufestés korommal. O. H. 1920.
37. Hornhauttaetowierung mit Kerzenruss. Kl. M. f. A. 65.
38. A kötőhártya beszegéséről és a kúszóhártya operálásáról beszegő varrattal. O. H. 1920.
39. A szemhéjkészítés problémái az alsó pillán. Orvoseképzés, 1920.
40. Abänderung an Kuhnts Ektropiumoperation und Verbindung dieser mit einer Verschmälerung des Tarsus. Z. f. A. 45.
41. Über Ruhigstellung des Auges. Kl. M. f. A. 66.
42. Az öregkori szemhéjkifordulás és befordulás oka. A debreceni Tisza István Tud. Társaság Munkái, 1923.
43. The new unit of visual acuity and its practical use. Archives of Ophthalm. 1924.
44. Ein Vorschlag zur Lösung der Sehschärfeeinheit. Kl. M. f. A. 53.
45. Über Verwendbarkeit von Buchstaben und Zahlen bei Sehschärfeuntersuchungen. Kl. M. f. A. 71.
46. Tabellae oxyoptricae ad methodum L. de Blaskovics constructae. Budapest, 1926.
47. Oxyoptric test-types, applicable also with the systems hitherto used. Budapest, 1926.
48. Lidfaltenbildung bei der Ptosisoperation. Heidelberg, 1928.
49. A petyhüdeses szemhéjkifordulás műtete. Szemészet, 1928.
50. Treatment of ptosis, Archives of Ophth. 1929. I.
51. Massnahmen an den Augenlidern zum Schutze der Hornhaut bei Glotzaugen und Facialislähmung. Z. f. A. 81.

52. Zur Verbesserung von misslungenen Staroperationen. Kl. M. f. A. 91.
53. A glaukoma gyógyszeres orvoslása. O. H. 1933.
54. Erfahrungen mit der Starextraktion in der Kapsel. Monatschrift Ung. Med. 1934.
55. Sugártestleválasztás visszajáról. Szemészet, 1935.
56. Über Zyklektomie. Z. f. A. 88.
57. Haladás a hályogműtét terén és javallatainak módosulása. Orvoseképzés, 1936.
58. Szemészeti műtéttan. Bp. 1898.
59. Szemészeti műtéttan II. kiadás. Bp. 1912.
60. Szemészeti műtéttan III. kiadás. Bp. 1936.
61. Szemoperálások. Grósz—Hoor Kézikönyv, II. kötet. Bp. 1909.
62. Eingriffe am Auge (Kreikerrel). Stuttgart, 1938.
63. A szem érzéstelenítése. Az érzéstelenítés kézikönyvében. Bp. 1927.
64. Engel—Guszman: A syphilis c. munka szemészeti fejezete. Bp. 1927.
65. Az olvashatóságról. A Kis Akadémia Könyvtára, 18. kötet.

Kreiker Aladár.